

Samenvatting

les 1 – Land achter de dijk

Langs de kust liggen duinen en zeedijken. Die beschermen ons land tegen de zee. Verder landinwaarts liggen slaperdijken. Die houden het water tegen als de duinen of zeedijken doorbreken.

Langs de rivieren liggen zomerdijken. Die zijn goed genoeg als de rivier in de zomer laag staat. Een stuk verderop liggen de winterdijken. Die houden het water tegen als de rivier in de winter hoger staat. Tussen de dijken liggen de uiterwaarden. In de zomer zijn dat weilanden. In de winter zijn het overloopgebieden. Het rivierwater stroomt dan over de zomerdijk heen.

les 2 – Topografie: Meten is weten

Leer de topografische namen van deze les.

Op kaarten is water blauw. Rivieren en kanalen zijn vaak donkerblauw. Zeeën en meren zijn vaak lichtblauw. In de legenda vind je symbolen; bijvoorbeeld voor bruggen en tunnels. Op een hoogtekarta van Nederland zie je dat een groot deel van ons land lager ligt dan de zee.

les 3 – Geheim van de dakpan

Rivieren nemen vanuit de bergen sediment (stenen, zand en klei) mee. In ons vlakke land stromen de rivieren niet snel en zinken de kleinste deeltjes naar de bodem.

Dat heet sedimentatie. Als de rivier over de zomerdijk heen stroomt, komt er door sedimentatie klei in de uiterwaarden. Klei is erg vruchtbaar. Fruitbomen groeien er goed op. Daarom zie je veel boomgaarden bij de uiterwaarden. Je ziet er ook steenfabrieken. Die maken bakstenen en dakpannen van de klei.

Schepen varen door het diepste deel van de rivierbedding. Dat is de vaargeul. Kribben en strekdammen maken de rivier smaller. Ze zorgen ervoor dat het water in het midden van de rivier snel blijft stromen. Zo blijft de vaargeul diep.

les 4 – Hoog water, laag land

Door de getijden staat het zeewater niet altijd even hoog. Bij vloed komt het omhoog. Als het water op z'n hoogst staat, is het hoogwater. Daarna trekt de zee zich weer terug en is het eb. Het strand blijft dan nog een poos nat. Als het water op het laagste punt staat, is het laagwater. Eb en vloed duren ongeveer zes uur. Het is elke dag dus twee maal eb en vloed.

Water loopt altijd naar het laagste punt. Het water van de grote rivieren stroomt vanuit de bergen via ons land naar zee. Nederland ligt laag. In Nederland valt veel regen. Omdat ons land vlak is en een zachte bodem heeft, zijn er veel sloten en kanalen gegraven om het regenwater af te voeren.

thema 1 – Nederland en het water

Begrippen

les 1 – Land achter de dijk

de zeedijk

Een zeedijk beschermt het land tegen overstromingen door de zee.

het Deltaplan

Plan voor het afsluiten van zeearmen, het aanleggen van extra dammen en het verhogen van bestaande dijken.

de dijkdoorbraak

Bij een dijkdoorbraak is de dijk kapot en stroomt het water het land in.

de slaperdijk

Slaperdijken liggen verder landinwaarts en geven extra bescherming als zeedijken doorbreken.

de zomerdijk

De zomerdijk houdt in de zomer het rivierwater tegen, zodat het vee achter de dijk kan staan.

de winterdijk

De winterdijk staat verder van de rivier en biedt veiligheid in de winter, als de rivier hoog staat.

de uiterwaard

De uiterwaard is het stuk land tussen de zomerdijk en de winterdijk. Het is een overloopgebied.

les 3 – Geheim van de dakpan

de sedimentatie

Bij sedimentatie zakken rotsblokken, grind, zand en klei naar de bodem van de rivier.

het sediment

Sediment bestaat uit rotsblokken, grind, zand en klei die door de rivier zijn meegenomen en naar de bodem zinken.

de rivierbedding

De rivierbedding is de bodem van de rivier.

de vaargeul

De vaargeul is het deel van de rivier dat diep genoeg is voor de scheepvaart.

de krib

Een krib is een stenen dam dwars op de stroomrichting van een rivier, die daardoor smaller is.

de strekdam

Strekdammen zijn dammen die in de stroomrichting van de rivier liggen, die daardoor smaller is.

les 4 – Hoog water, laag land

het getij

Het getij is het stijgen of dalen van het zeewater volgens een vast patroon.

vloed

Het is vloed als de zee naar de kust toe stroomt. Het strand is dan smal.

het hoogwater

Bij hoogwater staat het zeewater op zijn hoogst en gaat de zee zich terugtrekken.

eb

Het is eb als de zee wegstroomt van de kust. Het strand is dan breed.

de zeespiegel

De zeespiegel is de hoogte van het zeewater.

het laagwater

Het is laagwater op het moment dat het zeewater op zijn laagst staat en de zee begint op te komen.

de branding

De branding is de ondiepe plaats voor de kust waar golven met veel gespat en schuim terugslaan.

de waterkering

Een waterkering houdt het water van de zee of een rivier tegen.